

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1627. Soc. 88.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

videbatur, mentis maturæ, quamvis dies ipsa aliud ostendit. Protinus jussu Regis, & Moxi congorum P. Jatinus adiit Loandam, Præfectum Lusitanum edocuit, cur esset regno privatus Garcia. Licet ægrè, suavit tamen Præfecto conanti Garciam restituere, à tali consilio abstineret, Regemque agnosceret Ambrosium. Sic rebus compositis, & itineribus expeditis, Jatinus revertit in Congum.

18. Garcia profundo oppressus mæore 23. Junii infelicem diem obiit. Feliciorem in Collegiolo Congensi 10. Martii Hieronymus Mendius Coadjutor: operam impenderat erudiendis in ea regione pueris. Sentiebamus viri jacuram in ea fociorum paucitate. Aucta S. P. Ignatii, & fociorum existimatio, dum Regis palatio & templo maximo conflagrante allatis à P. Michaële Alphonso S. Protoparentis reliquiis periculosum incendium extingueretur. Rex scripsit ad Philippum & Pontificem, rogans, mitti Episcopum de Societate.

Annus 1627. Soc. 88.

1.

Profecti ad
Indiam.

Martio mense sex iter instituerunt ad Indiæ gentes, quatuor Lusitani, unus Italus, Belga unus. Sub finem anni eodem vela solvente triplici nave regiâ, vecti sunt tres de Societate P. Emmanuel Barreirus Lusitanus, PP. Raynaudus Gouvea, & Bartholomæus Rubothus, Catalauni. Mazagoniam in Africa excolebant Emmanuel Cordeirus, & Antonius Pereira, sacerdots.

Mazagonia.

Tres SS. Mar-
tyres Japoniæ.

2. Die quintâ Septembris summus Pontifex Urbanus VIII. donavit apothecosi nostros Japoniæ Martyres Paulum Michium, Joannem Gorum, & Didacum Jacobum Guisayum. Anno sequente Provinciæ Collegia solemnem celebritatem ipsis apparavere.

Mors Fernan-
di Napolii.

3. Conimbricæ diem 28. Januarii feralem habuit Fernandus Napolius scholasticus, natus Mandesreni diocesis Visensis. Ejus præclaræ dotes ac virtutes magnâ spe socios compleverant. Animam nullo unquam graviore peccato commaculavit, quin tenui labeculâ affligebat sese. Ardenter exoptavit navigare in Indiam, & fecisset, nisi mors intercedisset cursum anno Societatis septimo.

Mors Sebastii
ani Fernandii

4. Ibidem 17. Februarii octogenario majorem mors sibi vindicavit Sebastianum Fernandium ab obsequiis domesticis, Labundi ortum in diocesi Portuensi. Plurimis per diem & noctem horis orabat in templo nixis genibus. Ter incredibili charitate servit peste infectis. Nunquam ex ipso auditum verbum imperio Superiorum contrarium. Præcognovit tempus mortis suæ.

Mors Antoi
Joannis.

5. Ejusdem Collegii vivorum numero expunctus est 26. Julii Antonius Joannes Coadjutor, natus Silvæscuræ in diocesi Visensi. Cum ano 1610. peteret Eboram ad Societatem ineundam, obvios habuit adolescentes, qui distuebant iter. Subinde adfuit alius adolescens, qui in proposito confirmarat, quem Antonius dicebat fuisse suum Custodem Angelum. In Angola, vel Brasilia, missus à Superiore in quandam silvam conspicit ad se venientem tigrem: nihil turbatus feram alloquitur: *Quid vis? hoc sum missus ab obedientia.* Ad quam vocem bellua gressum vertit, seque condidit in silvæ latebras.

Obiunt P.
Gonsalus
Luisius, & Jo-
annes Fran-
ciscus,

6. Domus Professa Ulyssiponenfis doluit 12. Januarii solum corpore P. Gonsalum Luisium, Ulyssiponensem, 4. votorum Professum, Concionatorem optimum. Non illius animum plausus extollebant. Humilitas, patientia, & paupertas cordi erant. In sublevandis miseris ejus plurimum colluxit charitas. Die 14. Augusti socium nactus est Coadjutorem Joannem Franciscum Carraqueirensem diocesis Ulyssiponenfis. Annis viginti collegit ostiatim eleemosynas, quibus alitur ea domus. Modestia, sui demisso, sancta & prudens simplicitas, serena frons, index animi virtutibus exornati, fecerant omnibus acceptum.

7. Ab-

7. Augusti vigesima secundâ ibidem vitam posuit P. Leonardus Sâ Vi-
 nensis Interamnenfis. Procuratorem & ministrum egit in diversis Collegiis. Do-
 mum Professam Procurator & Præfectus templi locupletavit eleemosynis ad
 egregia opera conficienda acquisitis. Virginis matris, & Eucharistiæ cultui stu-
 debat curis impensissimis. Multus erat in tribunali confessionum. Humanitas,
 quâ corripbat pœnitentes, omnes ad ejus pedes allexit.

Moritur P.
 Leon Sâ.

8. Domus hujus incolæ ardentissimè desudabant in exercendis nostris
 ministeriis. Conquisitis eleemosynis liberârunt carceribus quàm plurimos.
 Dominus Alphonsus Furtadus, cum iniret Archiepiscopatum Ulysiponensem,
 donavit ducenta & quinquaginta regalium æreorum millia, ut noster Procurator
 carcerum egentiores victos indueret. Provinciam universam hoc anno cœ-
 pit regere P. Antonius Abreus Ulysiponensis.

Ministeria
 Domus Pro-
 fessæ.

Novus Pro-
 vincialis.

9. In Angola 27. Augusti inter mortales esse desivit P. Antonius Ma-
 chiadus Villaregalensis in Transmontana provincia, frater Francisci Machiadi,
 qui pergens ad Æthiopiam adeptus est martyrium. Post studia Theologiæ pe-
 titiv in Angolam mitti, consilio unicè cum Superioribus communicato. In An-
 gola Lusitanos ad bellum comitatus prælio commisso divinitus ipse servatur; nam
 ad ejus pedes cadebant sagittæ, quin ferirent. Dominante contagio, miseris
 auxiliatus, in ejus laboribus animam perdidit ad charitatis aras.

Mors P. An-
 tonii Ma-
 chiadi.

10. Suspiciosus & inconstans nationis genius in Collegio Congensi res
 modò tranquillâs, modò turbidas reddit. Primis duobus mensibus in ministe-
 riis obeundis omnia cesserunt ad votum. Initio Martii morbo correptus P. Mi-
 chaël Alphonsus trium mensium spatio ægrotavit: ideo P. Joanni Paiva neces-
 sarium fuit, ministeriis relictis, curam ægro impendere, cum socius alius non super-
 esset. Nam P. Jatinus cum Sequeira coadjutore adhuc morabatur Loandæ tra-
 ctans Regis negotia, de quibus anno superiore relatum.

Res Congen-
 sis Collegii.

11. Non tamen Paiva omisit verberationem publicam exhortatione præ-
 viâ. Cum non esset ædes sacra tanto numero capiendâ, fiebat verberatio in
 in area ante fores templi. Non erat res ullius incommodi apud eos Nigros,
 cum solum tergum flagellarent, & ipsis moris sit à capite ad umbilicum nudos
 incedere, unicè velatos palliolo super cutem, quod ipsi dicunt *encua*. Ma-
 ximè mirabantur, cum simulacrum *Ecce Homo* convolvebat ad populum cru-
 entata terga: non visâ manu volvente simulacrum, arbitrati sunt artificium la-
 tere stupendum. Vocabat ea novitas apud illum nimis rudem populum non
 solum urbanos, sed & oppidanos ex finitimis locis.

12. Non diu licuit esse quietæ pietati, malo dæmone indignante sua ca-
 stra deferi. Quiritantur Regi, populum ac Dynastas congregari in templum
 nostrum, quædam accipi juramenta, quibus se obstringebant ad res illic trans-
 actas minimè vulgandas, tegi sub his perniciosâ Regi consilia. Credulus Rex
 misit altâ nocte præconem, qui per urbem discurrens denunciaret: adessent
 omnes sequenti diluculo ad aream palatii. Ut somnum discuterent, prius pul-
 sabatur cymbalum, quod portabant comitantes præconem. Confertis omni-
 bus in area post solis ortum, egressus unus è Magnatibus proclamavit. Regi
 notum ad S. Ignatii haberi juramenta, & consilia perniciosâ; qui sciret, puni-
 endum atrociter, nisi extemplo cuncta Regi proderet. Metu perculi omnes
 repente abstinerunt ab adeundo Collegio. Tunc P. Alphonsus, quanquam
 valde imbecillis, cum P. Paiva Regem conveniunt, & de falso testimonio que-
 runtur contra fidelitatem Societatis, cum nullorum hominum fides probator sit
 erga suos Reges; se ad Congum non venisse ullis tractos commodis, cum re-
 gionem insaluberrimam experiantur. Ipsi negotia non alii, quàm Jatino cre-
 dita. Rogare se, jubeat coram adesse delatores, ut mendacii convincantur.

13. Perspiciens Rex, quàm inconsideratè fecisset, culpam omnem con-
 jecit, tum in Ministrum, qui nesciret explicare voluntatem suam; tum in popu-
 lum, qui sinistra èsset interpretatus. Igitur, duobus obsecrantibus, voce præ-
 conis

Antonius Franco.

Ii

conis

conis notum fit populo, fuisse mendacia, quæ Regi dixissent: posse, qui velent, adire domum & templum Societatis.

14. Paucis evolutis diebus, oritur non minor turbatio. Præfectus Loandæ voluit punire Sobam, sive Regulum Ethnicum, qui se dicebat subditum Regis Congensis. Id ægrè Rex ferens coram suis pronunciavit, eò tendere mentem Lusitani Præfecti, ut causas habeat ditioni suæ subigendi Regnum Congense. Usque adeò Moxicongi exarserant, ut armis sumptis more indicentium bellum variis cursibus atque recursibus ante fores Collegii, ac Lusitanorum domos præluserint, jactis in Lusitanos injuriis & minis: mactarentur omnes, nisi metus esset a Præfecto Loandæ, apud quem Jatinus ad votum Congensis cuncta temperavit.

16. Cùm dialogus esset ad scenam paratus pro celebritate S. Ignatii, & Rex efflictim cuperet tempus adesse, suaserunt misero artificium latere ad ipsum deturbandum throno, & evehendum novum Regem. Corruptus eo timore misit exploratores, atque insuper armatos, qui Collegium circumstarent; simul ipse venit stipatus militibus: spectavit oculis semper vigilantibus, ne quæ cuniculus erumperet.

16. Acceptæ litteræ P. N. Generalis, quibus respondit ad objectas difficultates sedem in eo regno figendi. Animabat ad perseverantiam, animarum non deserendam conversionem propter obortas tempestates, quas semper excitaret malus dæmon: Curarent habere Regem propitium; se scripturum ad Regem Philippum, ut negotio faveret. Reipsâ pervenerunt litteræ Regis Philippi, & Præfecti rei Lusitanæ ad Congensem, quibus ille singulariter est recreatus. Complevit latitiam P. Jatinus Loandâ cum socio Sequeira accedens. In significationem grati animi Rex dono misit Collegio pretium ducentorum & quinquaginta cruciatorum, auxitque redditum annuum dari solitum.

17. Cùm essent quatuor, & gauderent valetudine, discurrere per pagos & vicos urbi vicinos. Ubi instructiones agerent radicem, commendabant curam edocendi catechesim, & repetendi alicui de Nigris. Sub anni finem duæ sodalitates erectæ. Joannes Paiva alteram instituit SS. Trinitati dicarum: in eam solum admisi adolescentes nobiliores, qui duodecimum annum excederent ante contractum matrimonium. Alteram sacratam divo Ignatio condidit P. Jatinus: hujus Albo non alii adscripti, quàm Magnates vel conjugati, vel vidui. Omnium leges erant, Christianam doctrinam edocere rudes, & ignorantes, præsertim domesticos suos: semel in mense per homologesim expiare conscientiam, & pane sacro muniri, aliâque pietatis Christianæ obire exercitia. Plurimi momenti fuerunt hæc sodalitia; ad animas excolendas, ut tempus docuit,

Annus 1628. Soc. 89.

Mors D. Fernandi Martini Mascarenii.

^{1.}
Octava supra vigesimam Januarii dies jure potest à nobis recenseri inter nefastas, quæ rebus humanis ereptus est Illustrissimus Dominus Fernandus Martinus Mascarenus Inquisitor Generalis, heros dignus monumentis ære perennioribus. Natus monte majore novo dicecesis Eboensis. Studuit Eboræ Latinis litteris, Philosophiæ ac Theologiæ; Convictorum è numero fuerat in Collegio ab Cardinali Henrico instituto, & cum ipsius morte extincto. Migrans Conimbricam vixit in Collegio divi Pauli. Post aliquot annos factus est Academiæ Rector. Anno 1594. creatus Algarbiensis Episcopus.

2. In eo munere secutus exempla sanctorum Præsulum, effusissimus erat in pauperes. Semel roganti stipem pauperi largitus pallium suum; alias donavit corpori detractum thoracem laneum, cùm non haberet ad manum, quod tribueret. Non fuit pagus, quem non lustravit vigil antistes. Pestilentia Ferrum metropolim dicecesis depopulante, ab urbe non recessit, adiut ægros, & con-